

บทที่ 3

ทฤษฎี และแบบจำลองในการศึกษา

เนื้อหาในบทนี้ เป็นการกล่าวถึงแนวความคิดและแบบจำลองเชิงทฤษฎี เพื่อที่จะได้ทำความเข้าใจ และนำความรู้มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับกรอบแนวความคิด ในการกำหนดแบบจำลองพฤติกรรมการออมของครัวเรือน

3.1 ทฤษฎีและแนวคิดจากสมมติฐานเกี่ยวกับการออม

การศึกษาในที่นี้ได้นำเอาแนวความคิดจากทฤษฎีการบริโภคตามสมมติฐานรายได้ถาวร (The Permanent Income Hypothesis) มาทำการศึกษา ซึ่งสมมติฐานนี้มีพื้นฐานจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค (Micro economics) เรื่องทางเลือกของผู้บริโภค คือผู้บริโภคเลือกระดับการบริโภคในแต่ละช่วงเวลาเพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดภายใต้บังคับที่จำกัดของรายได้ตลอดชีวิต ซึ่งก็คือว่า ผู้บริโภคจะแบ่งรายได้เพื่อบริโภคทั้งในเวลาปัจจุบันและในอนาคต

ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้ถาวรนี้มีสมมติฐานที่สำคัญ 3 ประการคือ

ประการแรก สามารถแยกองค์ประกอบของรายได้และการบริโภคในปัจจุบันออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่มีลักษณะถาวร (permanent) และส่วนที่มีลักษณะชั่วคราว (transitory) นั่นคือ ณ.เวลาหนึ่ง

$$\text{รายได้} \quad Y = Y_p + Y_t \quad \text{-----} \quad (3.1)$$

$$\text{การบริโภค} \quad C = C_p + C_t \quad \text{-----} \quad (3.2)$$

โดยที่ Y = รายได้ที่ได้รับ (actual income)

Y_p = รายได้ถาวร (permanent income)

Y_t = รายได้ชั่วคราว (transitory income)

C = การบริโภคที่เกิดขึ้นจริง (actual consumption)

C_p = การบริโภคลาวร (permanent consumption)

C_t = การบริโภคชั่วคราว (transitory consumption)

โดยที่รายได้ถาวรคือรายได้ที่ครัวเรือนจะนำมาใช้ในการบริโภคได้โดยไม่กระทบกระเทือนต่อฐานะความมั่งคั่ง ซึ่งมีความเกี่ยวโยงไปถึงรายได้ที่จะได้รับในอนาคตด้วย ดังนั้น รายได้ถาวรถือว่าเป็นรายได้ในระยะยาว (long-run concept of income) ส่วนรายได้ชั่วคราวคือรายได้ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝัน (unanticipated income) มีลักษณะที่ไม่แน่นอน และ Y_t อาจเป็นบวกหรือลบก็ได้ ซึ่งอาจถือได้ว่ารายได้ชั่วคราวเป็นตัวแปรที่แสดงถึงความไม่แน่นอนของรายได้ในปัจจุบันที่เบี่ยงเบนไปจากรายได้ในระยะยาว การบริโภคก็ประกอบด้วยส่วนที่เป็นลักษณะการบริโภคลาวร และชั่วคราวเช่นกัน โดยส่วนที่เป็นชั่วคราวนั้นก็จะเป็นลักษณะการบริโภคที่เกิดขึ้นโดยมิได้คาดฝัน และไม่แน่นอน

ประการที่สอง ความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างการบริโภคกับรายได้อยู่ที่ส่วนประกอบลักษณะถาวร นั่นคือ การบริโภคลาวจะเป็นสัดส่วนกับรายได้ถาวรดังนี้

$$C_p = k Y_p \quad (0 < k < 1) \quad \text{-----} \quad (3.3)$$

สมมติฐานข้อนี้ถือว่า ผู้บริโภคจะดำเนินการบริโภคในลักษณะที่ก่อให้เกิดภาวะสมดุลกับรายได้ในระยะยาว โดยค่าของ k จะขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการออม รสนิยมซึ่งมีผลต่อสมการอรรถประโยชน์และความแปรปรวนของรายได้ที่คาดหวัง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ไม่น่าจะขึ้นอยู่กับรายได้ ดังนั้นในแง่ของมวลรวมค่า k ของแต่ละระดับชั้นรายได้จะใกล้เคียงกัน

ประการที่สาม ตัวแปรประเภทชั่วคราวจะไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรประเภทถาวรและการบริโภคชั่วคราวก็มิได้มีความสัมพันธ์อะไรกับรายได้ชั่วคราวด้วย นั่นคือ

Y_t อยู่ในลักษณะตัวแปรสุ่ม (random variable) ที่ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆกับ Y_p
 C_t ก็ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆกับ C_p

และ C_t เป็นตัวแปรสุ่มที่ไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ กับ Y_t ด้วย ซึ่งหมายความว่าแนวโน้มในการบริโภคจากรายได้ชั่วคราวจะเป็นศูนย์

รูปแบบของสมการของทฤษฎีรายได้ถาวร คือ

$$\text{จาก } C_p = k Y_p$$

ให้ Y_p ถูกประมาณการณโดยรายได้ที่เคยได้รับในอดีตทั้งหมด

$$(Y_p)_t = \Sigma \lambda^i Y_{t-i}$$

$$(Y_p)_t = Y_t + \lambda Y_{t-1} + \lambda^2 Y_{t-2} + \dots + \lambda^n Y_{t-n} + \dots \quad (4.4)$$

จะเห็นได้ว่ารายได้ชั่วคราวไม่เกี่ยวข้องกับการบริโภค ดังนั้นรายได้ชั่วคราวจะแปรผันโดยตรงกับการออม ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของการออมจะพบว่า ค่าความยืดหยุ่นจากรายได้ชั่วคราว จะมีค่ามากกว่า ค่าความยืดหยุ่นจากรายได้ประจำ

3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ห้ถึงปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัดนั้น ได้อาศัยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่เป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross - Section Data) จากโครงการสำรวจเงินออม ของธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี 2535/2536 ซึ่งกระทำโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง ในภาคต่างๆทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาลได้แก่ กรุงเทพฯและปริมณฑล (สมุทรปราการ นนทบุรี ปทุมธานี นครปฐม สมุทรสาคร) ภาคกลาง (ยกเว้นกรุงเทพฯและปริมณฑล) ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ทั้งหมดเป็นจำนวน 1,465 ตัวอย่าง โดยที่มีครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 315 ตัวอย่าง และจำนวนครัวเรือนในต่างจังหวัด 1150 ตัวอย่าง

3.3 แนวความคิดในการสร้างแบบจำลอง

จากแนวคิดสมมติฐานรายได้ถาวร พบได้ว่าการออมเป็นฟังก์ชันของรายได้ที่เกิดจากแรงงาน และทรัพย์สิน ที่เรียกว่ารายได้ถาวร. และรายได้ที่ไม่แน่นอนในอนาคตซึ่งอาจได้รับหรือไม่ได้รับก็ได้ แต่โดยที่ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ได้มาจากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนในภาคต่างๆของประเทศไทยในปี 2535/36 ซึ่งเป็นข้อมูลภาคตัดขวางของครัวเรือนต่างๆในประเทศไทยส่วนใหญ่ ซึ่งได้มีการแจกแจงที่มาของรายได้ของครัวเรือนตลอดทั้งปีไว้จึงมีความเหมาะสมและลงตัวลงในการที่จะแบ่งรายได้ออกเป็นสองส่วนคือส่วนที่เป็นรายได้ประจำและส่วนที่เป็นรายได้ชั่วคราว โดยถือเอาความแปรปรวนของรายได้เป็นเกณฑ์การแบ่งคือ ส่วนที่เป็นรายได้ประจำ คือรายได้ที่ครัวเรือนได้รับแน่นอนในแต่ละเดือน ได้แก่ เงินเดือนประจำ รายได้จากค่าเช่าในแต่ละเดือน รายได้จากดอกเบี้ย ในส่วนที่เป็นรายได้ชั่วคราว คือ รายได้ที่ครัวเรือนได้รับไม่แน่นอนในแต่ละเดือน ได้แก่ รายได้จากการเกษตร เลี้ยงสัตว์ และประมง เงินที่ถูกหลานหรือญาติพี่น้องส่งมาให้ ค่าจ้างทั่วไป กำไรจากการทำธุรกิจ รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ เช่น ขับรถรับจ้าง หนายความ นายหน้า เป็นต้น และในแบบจำลองได้เอาปัจจัยทางด้านทรัพย์สินมาทำการศึกษาร่วมด้วย โดยแบ่งเป็น ทรัพย์สินสุทธิของครัวเรือน การครอบครองทรัพย์สินประเภท บ้าน ดิถภัณฑ์ และที่ดิน การครอบครองทรัพย์สินประเภท รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พร้อมทั้งได้นำเอาปัจจัยทางด้านประชากร ได้แก่ เพศของหัวหน้าครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน อัตราการพึ่งพิง เขตที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ภาค และปัจจัยทางด้านสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือน อาชีพหลักของครัวเรือน

3.4 แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

3.4.1 แบบจำลองพฤติกรรมการออมของครัวเรือนในททม.และปริมาณที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

เขียนอยู่ในรูปฟังก์ชันได้ดังนี้

$$\text{SAVING}_i = f(\text{YP}_i, \text{YT}_i, \text{NWLTH}_i, \text{WLTH1}_i, \text{WLTH2}_i, \text{SEX}_i, \text{AGE}_i, \text{DEPR}_i, \text{EDU}_i, \text{OCP}_i)$$

เขียนอยู่ในรูปสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \ln \text{SAVING}_i = & \beta_{0i} + \beta_1 \ln \text{YP}_i + \beta_2 \ln \text{YT}_i + \beta_3 \ln \text{NWLTH}_i + \beta_4 \text{WLTH1}_i + \beta_5 \text{WLTH2}_i \\
 & + \beta_6 \text{SEX}_i + \beta_7 \text{AGE1}_i + \beta_8 \text{AGE2}_i + \beta_9 \text{DEPR}_i + \beta_{10} \text{EDU2}_i + \\
 & \beta_{11} \text{EDU3}_i + \beta_{12} \text{EDU4}_i + \beta_{13} \text{OCP2}_i + \beta_{14} \text{OCP3}_i + \\
 & \beta_{15} \text{OCP4}_i + \beta_{16} \text{OCP5}_i + \varepsilon_i \quad \dots\dots\dots (3.5)
 \end{aligned}$$

กำหนดให้

EDU1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรการศึกษา

OCP1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรอาชีพ

i คือ ตัวอย่างของครัวเรือนที่อยู่ในกทม.และปริมณฑลที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

โดยที่ $\beta_1, \beta_2, \beta_3, \dots, \beta_{16}$ คือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอธิบายในสมการที่ 3.5 และ ε_i คือค่า error term ซึ่งมีการกระจายแบบปกติ $\varepsilon_i \sim N(0, \sigma_1^2)$

3.4.2 แบบจำลองพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในกทม.และปริมณฑลที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

เขียนอยู่ในรูปฟังก์ชันได้ดังนี้

$$\text{SAVING}_j = f(\text{YP}_j, \text{YT}_j, \text{NWLTH}_j, \text{WLTH1}_j, \text{WLTH2}_j, \text{SEX}_j, \text{AGE}_j, \text{DEPR}_j, \text{EDU}_j, \text{OCP}_j)$$

เขียนอยู่ในรูปสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

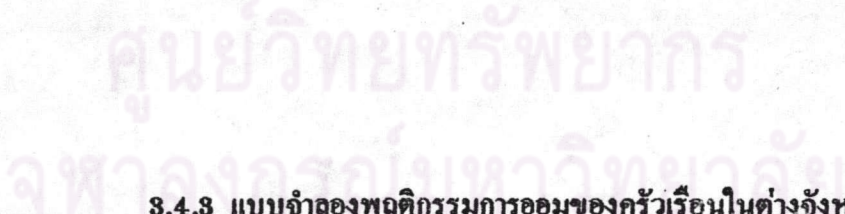
$$\begin{aligned}
 \ln \text{SAVING}_j &= \alpha_{0j} + \alpha_1 \ln \text{YP}_j + \alpha_2 \ln \text{YT}_j + \alpha_3 \ln \text{NWLTH}_j + \alpha_4 \text{WLTH1}_j + \alpha_5 \text{WLTH2}_j \\
 &+ \alpha_6 \text{SEX}_j + \alpha_7 \text{AGE1}_j + \alpha_8 \text{AGE2}_j + \alpha_9 \text{DEPR}_j + \alpha_{10} \text{EDU2}_j + \\
 &\alpha_{11} \text{EDU3}_j + \alpha_{12} \text{EDU4}_j + \alpha_{13} \text{OCP2}_j + \alpha_{14} \text{OCP3}_j + \\
 &\alpha_{15} \text{OCP4}_j + \alpha_{16} \text{OCP5}_j + \varepsilon_j \dots\dots\dots (3.6)
 \end{aligned}$$

กำหนดให้

EDU1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรการศึกษา
OCP1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรอาชีพ

j คือ ตัวอย่างของครัวเรือนที่อยู่ในกทม.และปริมณฑลที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

โดยที่ $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \dots, \alpha_{16}$ คือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอธิบายในสมการที่ 3.6 และ ε_j คือค่า error term ซึ่งมีการกระจายแบบปกติ $\varepsilon_j \sim N(0, \sigma_1^2)$

3.4.3 แบบจำลองพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัดที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

เขียนอยู่ในรูปฟังก์ชันได้ดังนี้

$$\text{SAVING}_i = f(\text{YP}_i, \text{YT}_i, \text{NWLTH}_i, \text{WLTH1}_i, \text{WLTH2}_i, \text{SEX}_i, \text{AGE}_i, \text{DEPR}_i, \text{EDU}_i, \text{OCP}_i, \text{UBR}_i, \text{REG}_i)$$

เขียนอยู่ในรูปสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \ln \text{SAVING}_i = & \Omega_{0i} + \Omega_{1i} \ln \text{YP}_i + \Omega_{2i} \ln \text{YT}_i + \Omega_{3i} \ln \text{NWLTH}_i + \Omega_{4i} \text{WLTH1}_i + \Omega_{5i} \text{WLTH2}_i \\
 & + \Omega_{6i} \text{SEX}_i + \Omega_{7i} \text{AGE1}_i + \Omega_{8i} \text{AGE2}_i + \Omega_{9i} \text{DEPR}_i + \Omega_{10i} \text{EDU2}_i + \Omega_{11i} \text{EDU3}_i \\
 & + \Omega_{12i} \text{EDU4}_i + \Omega_{13i} \text{OCP2}_i + \Omega_{14i} \text{OCP3}_i + \Omega_{15i} \text{OCP4}_i + \Omega_{16i} \text{OCP5}_i \\
 & + \Omega_{17i} \text{UBR}_i + \Omega_{18i} \text{REG3}_i + \Omega_{19i} \text{REG4}_i + \Omega_{20i} \text{REG5}_i + \varepsilon_i \dots\dots\dots (3.7)
 \end{aligned}$$

กำหนดให้

EDU1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรการศึกษา

OCP1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรอาชีพ

REG2 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรภาค

i คือ ตัวอย่างของครัวเรือนที่อยู่ในต่างจังหวัดที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

โดยที่ $\Omega_1, \Omega_2, \Omega_3, \dots, \Omega_{20}$ คือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอธิบายในสมการที่ 3.7 และ ε_i คือค่า error term ซึ่งมีการกระจายแบบปกติ $\varepsilon_i \sim N(0, \sigma_i^2)$

3.4.4 แบบจำลองพฤติกรรมกรรมการออมของครัวเรือนในต่างจังหวัดที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

เขียนอยู่ในรูปฟังก์ชันได้ดังนี้

$$\text{SAVING}_j = f(\text{YP}_j, \text{YT}_j, \text{NWLTH}_j, \text{WLTH1}_j, \text{WLTH2}_j, \text{SEX}_j, \text{AGE}_j, \text{DEPR}_j, \text{EDU}_j, \text{OCP}_j,)$$

เขียนอยู่ในรูปสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \ln \text{SAVING}_j = & \omega_{0j} + \omega_1 \ln \text{YP}_j + \omega_2 \ln \text{YT}_j + \omega_3 \ln \text{NWLTH}_j + \omega_4 \text{WLTH2}_j \\ & + \omega_5 \text{SEX}_j + \omega_6 \text{AGE1}_j + \omega_7 \text{AGE2}_j + \omega_8 \text{DEPR}_j + \omega_9 \text{EDU2}_j + \omega_{10} \text{EDU3}_j \\ & + \omega_{11} \text{EDU4}_j + \omega_{12} \text{OCP2}_j + \omega_{13} \text{OCP3}_j + \omega_{14} \text{OCP4}_j + \omega_{15} \text{OCP5}_j + \varepsilon_j \dots\dots\dots(3.8) \end{aligned}$$

กำหนดให้

EDU1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรการศึกษา

OCP1 เป็นกลุ่มอ้างอิงในตัวแปรอาชีพ

j คือ ตัวอย่างของครัวเรือนที่อยู่ในต่างจังหวัดที่มีรายได้ตั้งแต่ 15,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป

โดยที่ $\omega_1, \omega_2, \omega_3, \dots, \omega_{15}$ คือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอธิบายในสมการที่ 3.8 และ ε_j คือค่า error term ซึ่งมีการกระจายแบบปกติ $\varepsilon_j \sim N(0, \sigma_1^2)$

โดยที่

$\ln \text{SAVING}$ = การออมของครัวเรือน (Saving)

$\ln \text{YP}$ = รายได้ประจำของครัวเรือน (Permanent Income)

$\ln \text{YT}$ = รายได้ที่ไม่ประจำของครัวเรือน (Transitory Income)

$\ln \text{NWLTH}$ = มูลค่าทรัพย์สินทางการเงินสุทธิ

(Net Financial Assets)

WLTH1 = การครอบครองสิ่งหาริมทรัพย์ประเภท บ้าน ตึกแถว และ ที่ดิน

WLTH2 = การครอบครองสิ่งหาริมทรัพย์ประเภท รถยนต์ และ รถจักรยานยนต์

EDU1	=	ตัวแปรหุ่นที่ชี้แทนการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในระดับประถมศึกษา(Primary School Education)
EDU2	=	ตัวแปรหุ่นที่ชี้แทนการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในระดับมัธยมศึกษา(Secondary School Education)
EDU3	=	ตัวแปรหุ่นที่ชี้แทนการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในระดับอาชีวศึกษา (Vocational Education)
EDU4	=	ตัวแปรหุ่นที่ชี้แทนการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ในระดับอุดมศึกษา (University Education)
UBR	=	เขตที่ตั้งของครัวเรือน (Residential)
DEPR	=	อัตราการพึ่งพิง (Dependency Rate)
OCP1	=	อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
OCP2	=	อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ
OCP3	=	อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย เจ้า ของกิจการ/ธุรกิจ
OCP4	=	อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาค เอกชน / บริษัท ร้านค้า
OCP5	=	อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป
REG1	=	ครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
REG2	=	ครัวเรือนในภาคกลาง
REG3	=	ครัวเรือนในภาคเหนือ
REG4	=	ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
REG5	=	ครัวเรือนในภาคใต้

3.5 สมมติฐานการศึกษา

ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socio - Economic Factors)

InYP (+) : โอกาสที่ทีมของรายได้ประจำของครัวเรือนเฉลี่ยต่อคือ
ครัวเรือนใดที่มีรายได้ส่วนที่ได้แน่นอนเป็นประจำทุกเดือนย่อมมีเงินเหลือเก็บไว้จำนวน
หนึ่งเพื่อเป็นการออมไว้ใช้จ่ายในอนาคตทั้งที่เป็นเงินก้อนและยามฉุกเฉิน จึงเป็นไปได้ว่าครัวเรือนที่

มีรายได้ประจำย่อมมีพฤติกรรมในทางบวก(Positive)ต่อการออม ซึ่งถ้าเป็นไปตามสมมติฐานรายได้ถาวร(The Permanent Income Hypothesis)แล้ว ครัวเรือนจะนำรายได้ประจำมาใช้จ่ายมากกว่าที่จะเก็บออม ดังนั้นรายได้ประจำจะต้องมีค่าความชั้คหุ่่นต่อการอมน้อยกว่า ค่าความชั้คหุ่่นต่อการออมของรายได้ชั่วคราว

lnYT (+) : ลอการิทึมของรายได้ที่ไม่ประจำของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน
 ครัวเรือนใดที่มีรายได้ส่วนที่ผ่านเข้ามาไม่แน่นอนในแต่ละเดือน ถ้าหากพฤติกรรมการออมของครัวเรือนเป็นไปตาม (The Permanent Income Hypothesis) แล้วนั้นจึงเป็นไปได้ว่า รายได้ที่ไม่ประจำของครัวเรือนมีอิทธิพลในทางบวก(Positive)ต่อการออมของครัวเรือน เพราะจากสมมติฐานบ่งชี้ว่าครัวเรือนจะบริโภคตามรายได้ประจำ ดังนั้นรายได้ประจำจะถูกนำมาใช้สอยมากกว่าที่จะเก็บออมไว้ และเก็บออมรายได้ในส่วนที่เป็นรายได้ที่ไม่ประจํานั่นเอง

lnNWLTH (+,-) : ลอการิทึมของมูลค่าทรัพย์สินทางการเงินสุทธิของครัวเรือน

WLTH1 (+,-) : ทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ของครัวเรือน ประเภท บ้าน
 ดึกแถว และที่ดิน

ตัวแปรหุ่นWLTH1 = 1 ถ้าครัวเรือนมีทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์
 ประเภท บ้าน ดึกแถว และที่ดิน
 = 0 ถ้าครัวเรือนไม่มีทรัพย์สินที่เป็นอสังหาริมทรัพย์
 ประเภท บ้าน ดึกแถว และที่ดิน

WLTH2 (+,-) : ทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์ของครัวเรือนประเภท
 รถยนต์ รถจักรยานยนต์

ตัวแปรหุ่นWLTH2 = 1 ถ้าครัวเรือนมีทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์
 ประเภท รถยนต์ รถจักรยานยนต์
 = 0 ถ้าครัวเรือนไม่มีทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์
 ประเภท รถยนต์ รถจักรยานยนต์

ทรัพย์สินของครัวเรือนสามารถที่จะแปรเปลี่ยนไปให้เป็นเงินเพื่อใช้สำหรับการบริโภคในปัจจุบันได้ จึงทำให้ทรัพย์สินผลในทางลบ (Negative) ต่อการออม แต่ถ้าหากมองในสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันแล้วจะพบว่ามีตลาดสินเชื่อ (Credit Market) เกิดขึ้นและทวีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน ทำให้สามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ต้องการเช่น บ้าน ดิเกอแว ที่ดิน รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ เป็นต้น ได้โดยการอาศัยระบบสินเชื่อ การผ่อนส่ง จึงทำให้ทรัพย์สินที่มีเป็นส่วนหนึ่งของการเก็บออม จึงเป็นเหตุผลที่เป็นไปได้ว่าทรัพย์สินมีผลในทางบวก (Positive) ต่อการออมนั่นเอง

EDU1 (+,-) : การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนระดับประถมศึกษา

ตัวแปรหุ่น EDU1 = 1 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา

= 0 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาระดับอื่นๆ

EDU2 (+,-) : การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนระดับมัธยมศึกษา

ตัวแปรหุ่น EDU2 = 1 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา

= 0 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับอื่นๆ

EDU3 (+,-) : การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนระดับอาชีวศึกษา

ตัวแปรหุ่น EDU3 = 1 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับอาชีวศึกษา

= 0 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับอื่นๆ

EDU4 (+,-) : การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนระดับอุดมศึกษา

ตัวแปรหุ่น EDU4 = 1 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับอุดมศึกษา

= 0 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนจบการศึกษาสูงสุดระดับอื่นๆ

ระดับการศึกษาสูงสุดของหัวหน้าครัวเรือนที่ต่างกันย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมที่ต่างกันไปด้วย ซึ่งเท่าที่มีการศึกษาที่ผ่านมามีพบว่า การที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาที่สูงย่อมเป็นผู้ที่รอบคอบและมองการณ์ไกลจึงมีความเป็นไปได้ว่ามีการเก็บออมเพิ่มขึ้นมีผลใน

ทางบวก(Positive) ต่อการออมของครัวเรือน แต่ก็เป็นไปได้ว่า การที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาที่สูงจะมีการเก็บออมที่ต่ำมีผลในทางลบ (Negative) ต่อการออม สาเหตุก็คือความมั่นคงในหน้าที่การงาน (Human Capital)เป็นหลักประกันถึงรายได้ที่จะได้รับในอนาคตด้วย

OCP1 (+,-) : อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม
ตัวแปรหุ่นOCP1 = 1 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก
= 0 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นหลัก

OCP2 (+,-) : อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ
พนักงานองค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ
ตัวแปรหุ่นOCP2 = 1 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพข้าราชการ พนักงาน
องค์การของรัฐ/รัฐวิสาหกิจเป็นหลัก
= 0 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นหลัก

OCP3 (+,-) : อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพค้าขาย
ตัวแปรหุ่นOCP3 = 1 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก
= 0 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นหลัก

OCP4 (+,-) : อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างภาค
เอกชน : ลูกจ้างของบริษัท ร้านค้า
ตัวแปรหุ่นOCP4 = 1 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพลูกจ้างภาคเอกชน :
ลูกจ้างของบริษัท ร้านค้า เป็นหลัก
= 0 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นหลัก

OCP5 (+,-) : อาชีพหลักของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป
ตัวแปรหุ่นOCP5 = 1 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นหลัก
= 0 ถ้าครัวเรือนประกอบอาชีพอื่น ๆ เป็นหลัก

สำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพข้าราชการ และลูกจ้างเอกชนเป็นหลัก เหตุผลที่เป็นลบ (Negative)ต่อการออม ก็เพราะว่าเป็นอาชีพที่มีรายได้ที่แน่นอนเป็นประจำทุกเดือน การ

บริโภคจึงสูง จึงทำให้มีอัตราการออมต่ำกว่าอาชีพที่มีรายได้ไม่แน่นอนเช่น อาชีพเกษตรกร
ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป และที่สำคัญก็คือทางรัฐบาลและบริษัทเอกชนต่างก็มีผลตอบแทนที่เป็น
สวัสดิการให้จึงไม่เกิดแรงจูงใจในการออม ส่วนเหตุผลในทางบวก (Positive) ก็คือการที่ทางรัฐบาล
และเอกชนต่างก็มีนโยบายการบังคับออมหรือการออมแบบผูกพัน (force saving or contract
saving) เช่นการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ(provident fund)

สำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ค้าขาย และรับจ้างทั่วไปเป็นหลัก
สาเหตุที่เป็นลบ(Negative)ต่อการออมเป็นเพราะว่าเป็นการประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงที่อาจมี
กำไรและขาดทุนได้ ทำให้มีรายได้ที่ไม่แน่นอน โดยเฉพาะอาชีพทางการเกษตร ซึ่งผลผลิตต้องพึ่ง
พารธรรมชาติ ฤดูกาล ซึ่งทำให้มีรายได้ที่ไม่แน่นอน ส่วนเหตุผลของการเป็นบวก (Positive)ต่อการ
ออม ก็เพราะว่า เป็นอาชีพที่ไม่มีความแน่นอนในด้านรายได้ ไม่มีสวัสดิการและค่ารักษาพยาบาล
ต่างๆ จึงจำเป็นที่จะต้องรู้จักเก็บออมไว้ยามฉุกเฉินป่วยไข้ และที่สำคัญคือถ้าเป็นผู้ประกอบการราย
ย่อยการขอยุ่ธนาคารพาณิชย์ต่างๆเป็นไปได้ยาก จึงทำให้ที่จะต้องมีการเก็บออมเงินเพื่อเป็นทุนใน
การประกอบอาชีพต่อไป

ตัวแปรทางด้านประชากร (Demographic Variables)

SEX (+) : เพศของหัวหน้าครัวเรือน

ตัวแปรหุ่นSEX = 1 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย

= 0 ถ้าหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิง

ความแตกต่างระหว่างหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศหญิงและเพศชายย่อมก่อให้เกิด
พฤติกรรมกรรมการออมที่แตกต่างกัน โดยที่เหตุผลสำคัญที่เป็นไปได้ก็คือ การที่เพศชายเป็นหัวหน้าครัว
เรือนมักสะท้อนถึงความสมบูรณ์ของครัวเรือน จึงมีผลในทิศทางที่เป็นบวกต่อการออม(Positive)
ในทางตรงกันข้ามถ้าเพศหญิงเป็นหัวหน้าครัวเรือนจะพบว่ามักจะมีปัญหาการหย่าร้างหรือเป็น
หม้ายขึ้น จึงเป็นผู้ที่หาเลี้ยงสมาชิกครัวเรือนแต่โดยลำพัง

AGE1 (+) : อายุของหัวหน้าครัวเรือน

AGE2 (-) : กำลังสองของอายุของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยหรือวัยเริ่มต้นทำงานจะมีการเก็บออมได้น้อย เพราะ
เพิ่งที่จะมีรายได้ ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุอยู่ในวัยกลางคนอาจมีการเก็บออมได้มากขึ้นเพราะ

ว่าทำงานมานาน มีประสบการณ์การทำงานสูงขึ้น มีรายได้มากขึ้น ดังนั้นจึงมีการเก็บรายได้ส่วนหนึ่งเพื่อออมไว้ใช้จ่ายยามชราหรือยามเกษียณอายุ และในส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุมากมักจะทำงานได้น้อยและใช้เงินที่เก็บออมไว้ในช่วงของการทำงานที่ผ่านมาใช้สำหรับบริโภค ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Hypothesis)

UBR (+,-) : เขตที่อยู่ของครัวเรือน ในเขตเมือง / ชนบท
ตัวแปรหุ่น UBR = 1 ถ้าเขตที่อยู่ของครัวเรือนอยู่ในเขตเทศบาล
= 0 ถ้าเขตที่อยู่ของครัวเรือนอยู่นอกเขตเทศบาล

ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทย่อมส่งผลถึงพฤติกรรมออมที่แตกต่างกันจึงเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ เหตุผลในทางบวก(Positive)ก็คือ ครอบครัวในเมืองให้ความสำคัญกับการออมมากกว่าเขตชนบท ผนวกกับสาขาของสถาบันการเงินมักตั้งอยู่ในเขตเมืองมากกว่าเขตชนบท การกระจายตัวของสถาบันการเงินยังไม่ทั่วถึงในเขตชนบท. ส่วนเหตุผลในทางลบ(Negative)ก็คือ ในเขตเมืองมีค่าครองชีพที่สูงกว่า จึงทำให้เหลือเก็บออมได้น้อย

DEPR (+,-) : อัตราการพึ่งพิง

เมื่อครัวเรือนที่มีสมาชิกส่วนใหญ่ที่อยู่ในวัยเด็กและวัยชรา อัตราการพึ่งพิงสูง เพราะที่ทั้งสองวัยดังกล่าวไม่มีรายได้เข้าครัวเรือนแต่มีการบริโภค จึงส่งผลให้รายรับที่ได้มาต้องแบ่งปันให้ทั่วถึงสมาชิกทุกคนในครัวเรือน ทำให้ฐานะเงินออมของครัวเรือนมีไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้นอัตราการพึ่งพิงจึงมีผลในทางลบ (Negative) ต่อการออม แต่อาจเป็นไปได้ว่าหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกที่มีรายได้มีความพยายาม และมีความสามารถที่จะหารายได้ให้กับครัวเรือนมาก เพื่อเพียงพอที่จะใช้จ่ายเลี้ยงดูวัยพึ่งพิง และยังเหลือเพื่อเก็บออมอีกด้วย ถ้าเป็นเช่นนี้แล้วอัตราการพึ่งพิงจะก่อให้เกิดอิทธิพลในทางบวก (Positive) ต่อการออมของครัวเรือน

3.6 วิธีการประมาณการ

จากแบบจำลองข้างต้นอาศัยการประมาณการโดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด แบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted Least Square : WLS) ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลได้มาจากการเก็บตัวอย่างแบบStratified Sampling Survey จึงจำเป็นต้องมีการถ่วงน้ำหนักเพื่อให้ตัวอย่างสะท้อนถึงประชากรของประเทศ เพื่อขจัดปัญหาตัวประมาณค่ามีคุณสมบัติที่เอนเอียง (Biased) โดยค่าถ่วงน้ำหนักที่ใช้

ในการศึกษานี้แสดงดังตารางที่ 3.1 และใช้คุณสมบัติ t-test ทดสอบกับตัวแปรอิสระต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการออมของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% และ 95%

ตารางที่ 3.1 แสดงค่าถ่วงน้ำหนักแยกตามเขตปกครองในแต่ละภาค

ภาค	ค่าถ่วงน้ำหนัก
1. กทม. และปริมณฑล	
1.1 ในเขตเทศบาล	0.12
1.2 นอกเขตเทศบาล	0.05
2. ภาคกลาง	
2.1 ในเขตเทศบาล	0.03
2.2 นอกเขตเทศบาล	0.16
3. ภาคเหนือ	
3.1 ในเขตเทศบาล	0.02
3.2 นอกเขตเทศบาล	0.20
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
4.1 ในเขตเทศบาล	0.02
4.2 นอกเขตเทศบาล	0.28
5. ภาคใต้	
5.1 ในเขตเทศบาล	0.02
5.2 นอกเขตเทศบาล	0.10
รวม	1.00

ที่มา : ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

